

KSZTAŁCENIE UCZNIÓW KLAS I-III SZKOŁY PODSTAWOWEJ W TRZECIEJ FAZIE PANDEMII COVID-19 W OPINII ICH RODZICÓW

EDUCATING PUPILS IN 1-3 GRADES PRIMARY SCHOOLS IN THE THIRD PHASE OF THE COVID-19 PANDEMIC IN THE OPINION OF THEIR PARENTS

Stanisława Katarzyna Nazaruk^{1(A,C,G)}, Joanna Waszczuk^{1,D}, Edyta Rafalska^{1(B)},
Aleksandra Ostaszewska^{1(B)}

¹Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II, Polska

¹Pope John Paul II State School of Higher Education in Biała Podlaska, Polska

Nazaruk, S., K., Waszczuk, J., Rafalska, E., Ostaszewska, A., (2021). Kształcenie uczniów klas I-III szkoły podstawowej w trzeciej fazie pandemii COVID-19 w opinii ich rodziców / Educating pupils in 1-3 grades Primary Schools in the third phase of the COVID-19 pandemic in the opinion of their parents, *Rozprawy Społeczne / Social Dissertations*, 15(4), 16-29. <https://doi.org/10.29316/rs/143951>

Wkład autorów/
Authors' contribution:
A. Zaplanowanie badań/
Study design
B. Zebranie danych/
Data collection
C. Dane – analiza i statystyki/
Data analysis
D. Interpretacja danych/
Data interpretation
E. Przygotowanie artykułu/
Preparation of manuscript
F. Wyszukiwanie i analiza
literatury/
Literature analysis
G. Zebranie funduszy/
Funds collection

Streszczenie: Rok 2020 zapisze się w historii jako okres globalnego kryzysu, w związku z ogłoszeniem w dniu 11 marca 2020 roku przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) pandemii choroby COVID-19. Większość krajów podjęła działania zmierzające do ograniczenia rozprzestrzeniania się wirusa, np. zamykając szkoły i organizując nauczanie zdalne. W związku z powyższym przeprowadzono badania wśród rodziców z województwa lubelskiego, których dzieci uczęszczały do klas I-III w celu poznania ich punktu widzenia w zakresie nauczania-uczenia się dzieci zarówno w formie zdalnej, jak i hybrydowej.

Materiał i metody: W związku z powyższym przeprowadzono badania sondażowe wśród rodziców z województwa lubelskiego, których dzieci uczęszczały do klas I-III w celu poznania ich punktu widzenia w zakresie nauczania-uczenia się dzieci zarówno w formie zdalnej, jak i hybrydowej.

Wyniki: Uzyskane w wyniku prowadzonych badań dane opracowano w formie ilościowej, jak i jakościowej.

Wnioski: Skłoniły do opracowania rekomendacji i wniosków, które przedłożono placówkom oświatowym biorącym udział w badaniu.

Słowa kluczowe: uczeń, edukacja wczesnoszkolna, rodzice, kształcenie zdalne

Tabele / Tables: 7

Ryciny / Figures: 2

Literatura / References: 15

Otrzymano / Submitted:
05.10.2021

Zaakceptowano / Accepted:
15.11.2021

Summary: 2020 will go down in history as a period of global crisis, following the announcement of the COVID-19 pandemic by the World Health Organization on March 11. Therefore, research was carried out among parents from the Lubelskie voivodeship whose children attended 1-3 grades in order to get to know their point of view in the field of teaching-learning of children, both in the remote and hybrid form.

Material and methods: Therefore, research was carried out among parents from the Lubelskie voivodeship whose children attended 1-3 grades in order to get to know their point of view in the field of teaching-learning of children, both in the remote and hybrid form.

Results: The data obtained as a result of the conducted research was developed in both quantitative and qualitative form.

Conclusions: They prompted the development of recommendations and conclusions, which were submitted to educational institutions participating in the study.

Keywords: student, early childhood education, parents, remote education

Adres korespondencyjny: Stanisława Katarzyna Nazaruk, Zakład Pedagogiki, Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II, Sidorowska 95/97, 21-500, Biała-Podlaska, Polska; email: stnazaruk@poczta.onet.pl ORCID: 0000-0001-5620-3980

Copyright by: Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej, Stanisława Nazaruk

Czasopismo Open Access, wszystkie artykuły udostępniane są na mocy licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-użycie niekomercyjne-na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-NC-SA 4.0, <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>).

Wprowadzenie

Na początku grudnia 2019 r. w Wuhan City w prowincji Hubei w Chinach miał miejsce wybuch epidemii koronawirusa (COVID-19), spowodowany przez nowy koronawirus 2 z ciężkim ostrym zespołem oddechowym (SARS-CoV-2). W dniu 30 stycznia 2020 r. Światowa Organizacja Zdrowia ogłosiła wybuch epidemii jako stan zagrożenia zdrowia publicznego o zasięgu międzynarodowym. Postrzegane ryzyko zagrożeniem zdrowia i życia człowieka, skłoniło wiele rządów do ustanowienia różnych środków kontroli (Zhang, Liu, 2020). Wymienione zjawisko epidemii postawiło przed szkołami, uczniami i rodzicami szereg nowych zadań, związanych m. in. z odpowiedzialnością za dzieci, nie tylko w kwestii osiągnięć edukacyjnych, czy przygotowania do funkcjonowania we współczesnym społeczeństwie, ale i za gotowość do radzenia sobie w sytuacjach nieprzewidywalnych. W kontekście wymienionego zjawiska określanego mianem pandemii zwrócono uwagę na sytuację dzieci/uczniów i ich rodziców, która została przedstawiona w niniejszym artykule.

Wyjątkowość potrzeb dziecka w wieku wczesnoszkolnym wynika ze specyfiki jego okresu rozwojowego, który obejmuje I etap edukacji w szkole podstawowej. W tym okresie rozwojowym dziecko uczy się zachowań, norm, przyswaja wartości, kształtuje swoją osobowość. Ponadto w wymienionym okresie mechanizmy naśladowania i identyfikacji dziecka są bardzo silne, a jego rodzice występują w roli „osób znaczących”, stanowiących często chętnie naśladowany wzór zachowań (Karbowniczek, 2006). Oprócz zaspakajania potrzeb dziecka, które można z całą pewnością umiejscowić w tzw. uwarunkowaniach rodzinnych, wychowawczych i edukacyjnych sprzężonych z wiekiem rozwojowym, należy wskazać na czynniki nieprzewidywalne, które w każdej chwili mogą dotknąć każdego z nas, rodzinę i całą społeczność. Mogą zagrażać zdrowiu, a nawet życiu, np. w sytuacji określanej mianem pandemii. W tym miejscu nasuwa się istotne pytanie: jak w warunkach pandemii spowodowanej COVID-19 odnaleźli się rodzice dzieci uczęszczających do klas I-III szkoły podstawowej, biorąc pod uwagę wiele uwarunkowań kształtujących ich rozwój, zmianę formy nauczania z tradycyjnej na zdalną, kształtowanie emocji i postaw, nabywanie umiejętności komunikacji i zachowań w grupie. Czy dotychczasowe doświadczenie rodziców wystarczy im do rozwiązywania trudnych sytuacji swoich dzieci? Czy oprócz kompetencji wychowawczych potrzebne są rodzicom inne, a jeżeli tak, to jakie? To kluczowe pytania, jakie z pewnością można postawić rodzicom, których niewątpliwie zaskoczyła nowa formuła nauczania w czasie pandemii.

Uczeń jako główny podmiot oddziaływań szkoły jest jednocześnie emocjonalnie związany z własnym środowiskiem rodzinnym. Rodzice,

Introduction

At the beginning of December 2019 in Wuhan city, in the Hubei province, in China, there was an outbreak of the coronavirus pandemic (COVID-19), caused by the new coronavirus 2 with severe acute respiratory syndrome (SARS-CoV-2). On 30 January 2020 the World Health Organisation announced the outbreak of pandemic as a threat to public health on an international scale. The perceived threat to human life and health convinced many governments to establish various means of control (Zhang, Liu, 2020). The aforementioned phenomenon of pandemic laid down many new tasks before schools, pupils and parents related to, among others, responsibility for children, not only in the scope of educational achievements or preparation to function in the contemporary society, but also readiness to cope in unpredictable situations. In the context of the phenomenon in question described as pandemic, the situation of children/pupils and their parents, which has been presented herein, was noticed.

The uniqueness of needs of a child at an early school age results from the characteristics of their development period which covers the 1st stage of education in a primary school. In this development period a child learns behaviours, norms and values, and develops their personality. Moreover, in the aforementioned period a child's mechanisms of imitation and identification are very strong and their parents act as "significant persons", often being a willingly imitated example of behaviours (Karbowniczek, 2006). Apart from satisfying a child's needs which can certainly be located in the so-called family, child-raising and educational circumstances correlated with development age, unpredictable factors should be indicated, which can at any time affect anyone, a family and the whole community. They can threaten health and even life e.g. in a situation defined as pandemic. At this point, a significant question arises: how did parents of children attending 1-3 grades of primary school find themselves in the conditions of the pandemic caused by COVID-19, taking into account many conditions shaping their development, changing the form of teaching from traditional to remote, shaping emotions and attitudes, gaining skills of communication and behaviour in a group. Is the hitherto experience of parents enough to solve a situation difficult for their children? Do parents need other competences apart from raising competences and if yes, what are those competences? These are key questions, which can certainly be asked of parents who have undoubtedly been surprised with the new formula of teaching during the pandemic.

A pupil as the main subject of school's impact is at the same time emotionally connected to their own family environment. Parents, especially of

szczególnie dzieci młodszych, są wyjątkowo aktywnym podmiotem szkoły. Rola i ranga rodziców w szkole systematycznie rośnie (Mendel, 2017). W dokumentach prawa oświatowego zapisano szczegółowe zadania, jakie realizują rodzice. Są oni partnerami szkoły i decydują niemal we wszystkich sprawach szkoły. Oceniają wskaźniki jakości pracy szkoły, opiniują program wychowawczo-profilaktyczny, plan finansowy szkoły, uczestniczą o ocenie pracy dyrektora szkoły i nauczycieli (Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2021 r., poz. 1082 ze zm.). Biorą również udział w działaniach wychowawczych, edukacyjnych i opiekuńczych szkoły np.: organizują i współfinansują wycieczki szkolne, zielone szkoły, uroczystości szkolne, działania kulturalne i sportowe (Koper, Kierzkowska-Żuk, 2016). Wymieniony obszar współpracy z rodzicami jest niemałym wyzwaniem zarówno ze strony dyrektora, jak i nauczycieli i z pewnością będzie efektywny w sytuacjach poprawnych relacji osobowych (Kujawiński, 2010). Sytuacja związana z pandemią pokazała, jak ważną rolę pełnią rodzice w procesie edukacji własnych dzieci. Okazało się, że bez wsparcia i wspomaganie z ich strony, działania dydaktyczne realizowane przez nauczycieli byłyby mniej efektywne. Wyjątkowo trudnym zadaniem okazała się organizacja nauki w czasie pandemii. W Polsce, Ministerstwo Edukacji i Nauki podjęło decyzję o nauczaniu w systemie on-line, w warunkach i formie dotychczas na tak masową skalę niespotykaną (Dz. U. 2020, poz. 493). Zdalne nauczanie stało się faktem od 25 marca 2020 roku i pomimo pewnych modyfikacji ta forma nauczania nie została zawieszona do końca roku szkolnego 2020/2021.

W Polsce spotyka się łączenie nauczania tradycyjnego z metodami kształcenia zdalnego. Jednak brakuje tego rodzaju form edukacji skierowanych do dzieci. To połączenie nazywane jest „hybrydowym” sposobem kształcenia, uwarunkowanym zazwyczaj oporem mentalnym społeczeństwa, które wciąż bardzo dużą wagę przywiązuje do bezpośrednich kontaktów międzyludzkich i nawiązania spontanicznej interakcji. Wymieniony model kształcenia adresowany jest głównie do osób dorosłych, szczególnie w formie kursów i szkoleń. Jednak w przypadku edukacji szkolnej, taki model w Polsce nie był wdrożony, tak jak i kształcenie w formie zdalnej, aż do czasów wystąpienia pandemii. Warto w tym miejscu wskazać, że Polska nie jest jedynym krajem na świecie, gdzie edukacja szkolna do czasu wybuchu pandemii była prowadzona wyłącznie za pomocą metod tradycyjnych w klasach szkolnych, w bezpośrednim kontakcie nauczyciela z uczniem. W Indiach, rozległym pod względem terytorialnym kraju, szkoły, uczelnie i uniwersytety oparte były wyłącznie na tradycyjnych metodach uczenia się. Jednak pandemia zmusiła nauczycieli i wykładowców, chociaż niechętnie, do przejścia na tryb

younger children, are an extremely active subject of a school. The role and importance of parents in a school are systematically growing (Mendel, 2017). Specific tasks performed by parents have been written down in the education law documents. They are school partners and decide in almost all matters concerning the school. They assess indicators of school's work quality, give opinions on the educational-preventive programme and the financial plan of a school, as well as participate in the assessment of the headmaster's and teachers' work (the Act of 14 December 2016 – the Education Law (Journal of Laws of 2021, item 1082, as amended)). They also participate in raising, educational and care measures undertaken by the school, e.g. they organise and co-finance school trips, green schools, school festivities, cultural and sports activities (Koper, Kierzkowska-Żuk, 2016). The aforementioned area of cooperation with parents constitutes a considerable challenge both for the headmaster and teachers, and will certainly be effective in situations of proper personal relations (Kujawiński, 2010). The pandemic-related situation showed the important role played by parents in the education process of their own children. It turned out that without the support and assistance on their part, educational activities performed by the teachers would be less effective. Organisation of the learning process during the pandemic proved to be an exceptionally difficult task. In Poland, the Ministry of National Education decided on an online teaching system, in the conditions and form hitherto unusual on such a mass scale (Journal of Laws 2020, item 493). Remote teaching became a fact on 25 March 2020 and despite certain modifications, this form of teaching was not suspended until the end of the school year 2020/2021.

In Poland, a combination of traditional teaching with remote education methods has been observed. However, this type of education form addressed at children is missing. This combination called “dual” teaching is usually conditioned with the society's mental resistance, since they continue to attach great importance to direct interpersonal contacts and establishing spontaneous interactions. The aforementioned model of education is mainly addressed at adults, especially in the form of courses and training. However, in the case of school education, such a model as well as remote teaching had not been implemented in Poland until the outbreak of the pandemic. It is worth underlining here that Poland is not the only country in the world, where school education until the outbreak of the pandemic had been provided solely through the agency of traditional methods in school classrooms, in the direct contact of a teacher and a pupil. In India, a vast country in terms of territory, schools and universities had only been based on traditional methods of learning. Nevertheless, the pandemic forced

nauczania online z dnia na dzień (Dhawan, 2020). Skuteczność uczenia się na odległość z wykorzystaniem mediów społecznościowych w trakcie trwania pandemii COVID-19 obecnie jest przedmiotem prowadzonych badań naukowych, w zakresie jej efektywności.

W związku ze zdefiniowanymi uprawnieniami rodziców wobec szkoły i jednocześnie mając na uwadze ich troskę o edukację dzieci w czasie pandemii zauważono potrzebę przeprowadzenia badań sondażowych, których głównym celem było *poznanie działań i wyzwań rodziców dzieci edukacji wczesnoszkolnej z jakimi musieli sobie radzić w czasie zdalnej edukacji oraz poznanie ich sugestii na przyszłość*. Ten główny cel uszczegółowiono w czterech kwestiach:

1. Zdefiniowanie i wskazanie najistotniejszych wyzwań stojących przed rodzicami w sytuacji nieoczekiwanej zmiany związanej z przejściem kształcenia dzieci z tradycyjnej formy na zdalną.
2. Zdiagnozowanie ograniczeń i trudności w nauczaniu zdalnym.
3. Rozpoznanie oczekiwanych form wsparcia rodziców ze strony szkoły oraz innych instytucji.
4. Poznanie stosunku rodziców do edukacji zdalnej zarówno w czasie pandemii, jak i w dalszej perspektywie czasowej.

Założenia metodologiczne badań

Badania sondażowe przeprowadzono we wrześniu 2021 roku, kiedy szkoły podstawowe pracowały w tzw. systemie stacjonarnym, a uczniowie uczyli się w warunkach reżimu sanitarnego. Respondentami była grupa rodziców (N=105) uczniów klas I-III szkoły podstawowej z terenu powiatu bialskiego, głównie z Gminy Leśna Podlaska i Janów Podlaski w woj. lubelskim. W badaniach zastosowano autorskie narzędzie badawcze – kwestionariusz ankiety, ze względu na fakt, że do wymienionej problematyki badań na stan obecny nie stwierdzono standaryzowanych narzędzi pomiaru (Łobocki, 2007). Pytania w kwestionariuszu dotyczyły poznania działań rodziców w czasie zdalnej edukacji, zidentyfikowania problemów w nauczaniu zdalnym, szukania przez nich pomocy i wsparcia oraz poznania opinii rodziców na podstawie zdobytego doświadczenia na temat edukacji zdalnej w dalszej perspektywie czasowej. W celu sprawnej organizacji badań kwestionariusze ankiet wydrukowano i przekazano rodzicom, ponieważ przeprowadzenie badań tylko w formie on-line wykluczałoby niektóre rodziny, a zamierzeniem badawczym było dotarcie do rodziców o różnym statusie materialnym i społecznym. Na podstawie otrzymanych wyników ankiet przeprowadzono analizę statystyczną.

teachers and lecturers, albeit reluctantly, to transfer to the mode of online teaching overnight (Dhawan, 2020). Effectiveness of the distance learning with the use of social media during the COVID-19 pandemic is currently the subject of scientific research in the scope of effectiveness thereof.

Due to the defined rights of parents towards school and, simultaneously, taking into consideration their care for children's education during the pandemic, a need to conduct surveys was noticed, primarily aimed at *learning the activities and challenges of parents of children at the stage of early school education, which they had to deal with during remote education and learning their suggestions for the future*. This main aim was specified in four areas:

1. Defining and indicating the most important challenges faced by parents in the situation of unexpected change related to changing children's education from traditional to remote.
2. Diagnosing the limitations and difficulties in remote teaching.
3. Recognising forms of support expected by parents from school and other institutions.
4. Learning about parents' approach to remote education both during the pandemic as well as in the future.

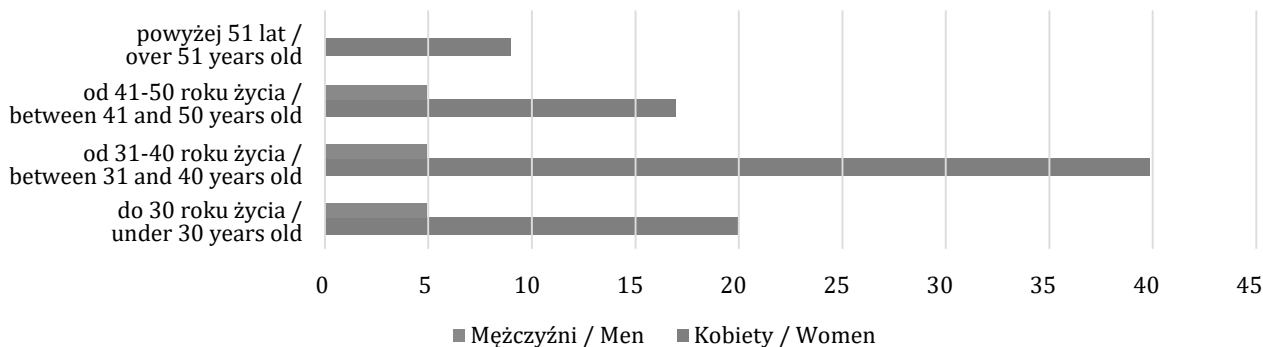
Methodological assumptions of the research

Surveys were conducted in September 2021, when primary schools worked in the so-called stationary system, and pupils learned in the conditions of a sanitary regime. Respondents were a group of parents (N=105) of pupils attending 1-3 grades of a primary school from Biała Poviać, mainly from Leśna Podlaska and Janów Podlaski Communes in Lublin Voivodeship. In the research, the author's research tool – a survey questionnaire was used due to the fact that as of today no standardised measurement tools have been stated for the aforementioned subject matter of research (Łobocki, 2007). Questions in the questionnaire concerned learning about parents' activities during remote education, identifying problems in remote teaching, their search for help and support and learning about parents' opinions on the topic of remote education in further future, on the grounds of gained experience. In order to efficiently organise the research, survey questionnaires had been printed out and forwarded to parents, since conducting research only online would exclude some families, and the research objective was to reach parents of a different financial and social status. A statistical analysis was conducted on the grounds of obtained survey results.

Uczestnicy badań

W pierwszej kolejności analizie poddano podstawowe dane rodziców biorących udział w badaniu z uwzględnieniem płci i wieku, które obrazuje wykres 1.

Rycina 1. Płeć i wiek rodziców biorących udział w badaniu (N=105) / (w%)
Figure 1. Sex and age of parents participating in the research (N=105) /percentage compilation

W badaniu udział wzięło 86 kobiet i 19 mężczyzn. Jak wynika z zebranych danych najliczniejszą grupę stanowiły osoby w przedziale wiekowym od 31 do 40 lat. Następną grupę pod względem liczebności, stanowiły osoby młode, w wieku do 30 lat. W tej grupie wiekowej przeważały kobiety. Z kolei rodzice w wieku od 41-50 lat stanowili 20% badanych. Wśród respondentów najmniejszy odsetek stanowiły osoby w wieku powyżej 51 lat, co stanowiło 8,0 % ogółu badanych.

Z pytaniem o płeć i wiek rodziców łączyło się kolejne pytanie o ich pracę zawodową. Jego celem było poznanie aktywności zawodowej respondentów.

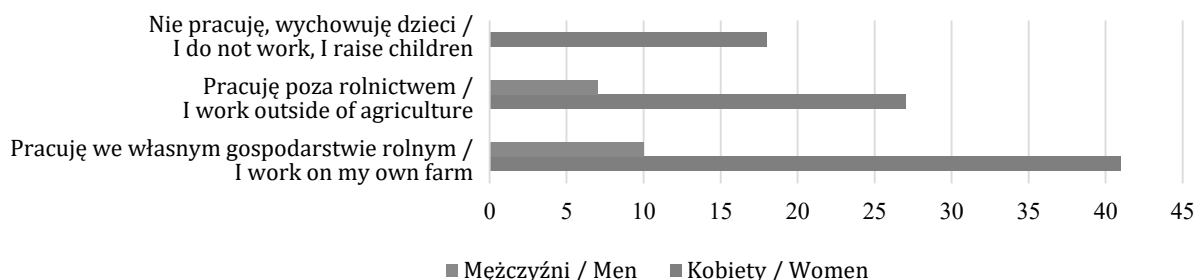
Respondents

In the first place, the analysis covered basic data of parents participating in the research with a consideration of sex and age, which has been illustrated in diagram no. 1.

86 women and 19 men participated in the research. As results from the collected data, the most numerous group were persons aged between 31 and 40 years. The next group in terms of population were young persons aged below 30 years old. This age group mainly consisted of women. Whereas, parents aged between 41 and 50 years old accounted for 20% of respondents. The smallest percent of respondents were persons aged below 51 years old which accounted for 8.0% of the total number of respondents.

The question about parents' sex and age was connected with another question about their jobs. The aim was to learn about respondents' professional activity.

Rycina 2. Aktywność zawodowa badanej grupy rodziców (N=105) / (w%)
Figure 2. Professional activity of the studied group of parents (N=105) /percentage compilation

Prawie połowa badanych rodziców pracuje we własnym gospodarstwie rolnym. Drugą grupę stanowili rodzice, którzy pracują zawodowo poza rolnictwem. Prawie 20% matek nie pracuje zawodowo – wychowuje dzieci.

Uwzględniając miejsce zamieszkania, ustalono, że większość rodziców uczestniczących w badaniu mieszka na terenie Gmin: Leśna Podlaska i Janów

Almost half of the respondents work on their own farms. The second group are parents who work professionally outside of agriculture. Almost 20% of mothers do not work professionally – they raise children.

Given the place of residence, it has been determined that the majority of parents participating in the research live in the area of Communes: Leśna

Podlaski, w miejscowościach wiejskich – 65%, a 35% na terenie samej osady.

Podlaska and Janów Podlaski, in villages – 65%, and 35% in the area of the same settlement.

Wyniki badań

Pierwsze pytanie miało na celu ustalenie, czy rodzice uczestniczący w badaniu przed wybuchem pandemii COVID-19 słyszeli albo znali pojęcie „zdalnej edukacji”. Okazało się, że tylko 5% respondentów słyszało o takiej formie edukacji, prowadzonej w niektórych krajach na świecie, m.in. w Australii, ale w odniesieniu do Polski nie posiadali takiej wiedzy. Drugie pytanie dotyczyło pozyskania wiedzy, czy dziecko posiadało własny komputer z dostępem do Internetu przed wybuchem pandemii. Okazało się, że 35 % rodziców stwierdziło, że dziecko nie posiadało własnego komputera, korzystało wyłącznie z komputera rodzinnego.

Odpowiedzi rodziców na kolejne pytania pozwoliły określić istotne problemy z jakimi musieli radzić sobie rodzice, aby ich dzieci mogły uczyć się zdalnie. Tych problemów nie utożsamiali z wadami kształcenia zdalnego, wskazywali jedynie na konieczność natychmiastowego ich rozwiązywania. Nigdy wcześniej nie stanęli wobec takich wyzwań. Rodzice wskazywali po 3 najistotniejsze według nich problemy. W tabeli 2 zestawiono wskazane przez rodziców problemy w szeregu malejącym.

Research results

The first question was aimed at determining if parents participating in the research before the outbreak of the COVID-19 had heard or known the concept of “remote education”. It turned out that only 5% of respondents had heard of such a form of education provided in some countries in the world, among others, in Australia, yet, with regard to Poland, they had not had such a knowledge. The second question concerned acquiring the knowledge whether a child had had their own computer with access to the Internet before the outbreak of the pandemic. It turned out that 35% of parents stated that the child had not had their own computer and had only used the family computer.

Parents' answers to the consecutive questions allowed determining crucial problems that the parents had to deal with so that their children could learn remotely. They did not associate these problems with the defects of remote education, but only indicated the necessity of an immediate resolution. They had never faced such challenges before. Parents indicated 3 most important, according to them, problems. The problems indicated by parents have been presented in table 2 in a decreasing sequence.

Tabela 2. Problemy w kształceniu zdalnym w opinii rodziców

Table 2. Problems in remote education according to parents

Lp. / No.	Problemy w kształceniu zdalnym / Problems in remote education	Odpowiedzi rodziców / Parents' answers	
		N	%
1.	Brak bezpośredniego kontaktu dziecka z nauczycielem / A lack of a child's direct contact with a teacher	105	100,0
2.	Brak przygotowania rodziców do nauki/uczenia się dzieci zdalnie na platformie edukacyjnej / A lack of parents' preparation to children's remote education/learning on an educational platform	99	95,0
3.	Trudności dziecka z brakiem pomocy w wytłumaczeniu nowego materiału / Child's difficulties with the lack of help in explanation of the new material	82	78,0
4.	Trudności dziecka z motywacją do nauki / Child's difficulties with motivation to learn	69	66,0
5.	Zwiększona czasochłonność pracy dziecka w nauczaniu zdalnym / Increased time consumption of child's work in remote teaching	55	52,0
6.	Brak bezpośredniego kontaktu dziecka z rówieśnikami / A lack of a child's direct contact with peers	48	46,0
7.	Niechęć do pracy, nauki oraz wykonywania zadań domowych / Unwillingness to work, study and perform homework	39	37,0
8.	Brak konsultacji rodziców z nauczycielem / A lack of parents' consultations with the teacher	36	35,0
9.	Obniżenie efektywności uczenia się dziecka / Decreasing effectiveness of child's learning	31	30,0
10.	Brak Internetu, komputera w domu / A lack of the Internet, a computer at home	26	25,0

Lp. / No.	Problemy w kształceniu zdalnym / Problems in remote education	Odpowiedzi rodziców / Parents' answers	
		N	%
11.	Dolegliwości zdrowotne dziecka: bóle pleców, oczu, głowy, brak apetytu / Child's health problems: backaches, pain in eyes, headaches, a lack of appetite	22	21,0
12.	Ograniczony dostęp do Internetu u niektórych dzieci w trakcie nauki zdalnej, np. zrywanie połączeń / Limited access to the Internet of some children during remote learning e.g. connection breakdowns	21	20,0
13.	Uczucie niepokoju, rozdrażnienia, obniżenie koncentracji i uwagi u dziecka / Child's feelings of anxiety, irritation, a decrease in concentration and attention	19	18,0
14.	Niesamodzielność w wykonywaniu prac/wykonywanie prac za dziecko / A lack of independence in doing homework/doing homework for the child	16	15,0

Źródło: badania własne, N-liczba odpowiedzi. Procenty nie sumują się, do 100, ponieważ respondenci wskazywali na więcej niż 1 odpowiedź.

Source: own research, N-number of answers. Percentages do not add up to 100, since respondents indicated more than 1 answer.

Analizując odpowiedzi rodziców należy zauważyć, że wyłonili oni aż 14 ważnych problemów w zdalnym nauczaniu. Jednak na pierwszym miejscu 100% badanych wskazało na brak bezpośredniego kontaktu dziecka z nauczycielem uczącym. Brak przygotowania rodziców do nauki/uczenia się dzieci zdalnie, głównie na platformie edukacyjnej MS Teams wskazało aż 95% badanych. Inne wymienione przez rodziców trudności dotyczą braku pomocy dziecku w wytłumaczeniu nowego materiału 78%, zwiększona czasochłonność pracy dziecka w nauczaniu zdalnym 52%, obniżenie efektywności uczenia się 30%, brak Internetu, komputera w domu u niektórych dzieci 25%, a nawet ograniczenia w dostępie do Internetu w trakcie nauki zdalnej, np. zerwane połączenie 20%. Rodzice zwrócili również uwagę na inne trudności dzieci podczas edukacji zdalnej, m.in.: dotyczące obniżenia motywacji do nauki, niechęć do wykonywania zadań domowych i dolegliwości zdrowotne. Na brak bezpośredniego kontaktu dziecka z rówieśnikami wskazało 46% badanych rodziców. Jest to ważny problem z punktu widzenia budowania relacji międzyludzkich, budowania społeczności szkolnej opartej na więziach koleżeńskich, którego konsekwencje mogą być odczuwane w przyszłości.

Kolejne pytania w kwestionariuszu miały na celu poznanie przebiegu komunikacji dzieci i rodziców z nauczycielami w warunkach zdalnego nauczania. Generalnie uważa się, że poprawna komunikacja nauczyciel – uczniowie – rodzice jest kluczowym czynnikiem, prawidłowego procesu nauczania i uczenia się. Pozyskane dane od rodziców w zakresie komunikacji rodzice – nauczyciele i jej przebiegu przedstawiono w tabeli 3.

While analysing parents' answers, it should be noticed that they have indicated as many as 14 important problems in remote teaching. Nonetheless, 100% of respondents emphasised as the most important the lack of a child's direct contact with the teacher. A lack of parents' preparation to children's remote education/learning, mainly on an educational platform MS Teams, was indicated by as many as 95% respondents. Other difficulties enumerated by parents concerned a lack of help provided to the child in terms of explaining the new material 78%, an increased time consumption of the child's work in remote teaching 52%, decreasing learning effectiveness 30%, a lack of the Internet, a computer in some children's homes 25%, and even limitations in the access to the Internet during remote learning e.g. connection breakdowns 20%. Moreover, parents also drew attention to other difficulties of children during remote education, among others, concerning decreasing motivation to learn, unwillingness to do homework and health problems. 46% of studied parents indicated a lack of the child's direct contact with peers. It is an important problem from the point of view of establishing interpersonal relations and establishing a school community based on friendships, which may have consequences in the future.

Other questions in the questionnaire were aimed at learning about the course of children's and parents' communication with teachers in the conditions of remote teaching. In general, it is believed that a proper teacher – pupils – parents' communication is a key factor in the proper teaching and learning process. Data collected from parents in the scope of the parents – teachers' communication and its course has been presented in table 3.

Tabela 3. Komunikacja rodzice-nauczyciele podczas edukacji zdalnej**Table 3.** Parents – teachers' communication during remote education

Lp. / No.	Komunikacja rodzice-nauczyciele / Parents – teachers communication	Odpowiedzi rodziców / Parents' answers	
		N	%
1.	Przebiegała intensywniej / Proceeded more intensively	37	35,0
2.	Przebiegała na podobnym poziomie / Proceeded at a similar level	47	45,0
3.	Przebiegała zdecydowanie słabiej / Proceeded significantly more weakly	21	20,0
Ogółem / In total		105	100,0

Źródło: badania własne.

Source: own research.

Niespełna połowa badanych rodziców, tj. 45% oceniła, że ich komunikacja z nauczycielami przebiegała na podobnym poziomie, a 35% uznało, że zdecydowanie intensywniej. Jednocześnie 20% odpowiedziało, że ich kontakty z nauczycielami uległy zdecydowanie osłabieniu. Zaobserwowane różnice trudno jednoznacznie wyjaśnić bez pogłębionych analiz. Można jedynie przypuszczać, że na tę różnorodność ocen mogło mieć wpływ środowisko rodzinne ucznia, tj. poziom zaangażowania rodziców w postępy edukacyjne dzieci, poziom wykształcenia rodziców, umiejętności informatyczne.

Analogicznie pozyskano odpowiedzi rodziców na temat komunikacji dzieci – nauczyciele. Jej przebieg przedstawiono w tabeli 4.

Almost half of the studied parents, i.e. 45% assessed that their communication with teachers proceeded at a similar level, and 35% stated that it proceeded significantly more intensively. Simultaneously, 20% answered that their contacts with teachers have significantly weakened. The observed differences are difficult to explicitly explain without in-depth analyses. It may only be suspected that this variety of assessments could have been influenced by the pupil's family environment i.e. the level of parents' engagement in children's educational progress, the level of parents' education and IT skills.

Analogically, parents' answers on the topic of children – teachers' communication were collected. They have been presented in table 4.

Tabela 4. Komunikacja dzieci z nauczycielami podczas edukacji zdalnej**Table 4.** Children – teachers' communication during remote education

Lp. / No.	Komunikacja dzieci – nauczyciele / Children – teachers' communication	Odpowiedzi rodziców / Parents' answers	
		N	%
1.	Dzieci nie miały problemu z komunikowaniem się z nauczycielem/nauczycielami / Children did not have a problem with communication with a teacher/teachers	78	75,0
2.	Istniały problemy z komunikowaniem się dzieci z nauczycielem/nauczycielami, które nie uczestniczyły w nauczaniu na platformie edukacyjnej / There were some problems in children's communication with a teacher/teachers in case of children who did not participate in teaching on an educational platform	10	10,0
3.	Nie istniały problemy z komunikacją dzieci z nauczycielem/nauczycielami, które nie uczestniczyły w nauczaniu na platformie edukacyjnej / There were no problems in children's communication with a teacher/teachers in case of children who did participate in teaching on an educational platform	17	15,0
Ogółem / In total		105	100,0

Źródło: badania własne.

Source: own research.

Wyniki pokazały, że 10% badanych rodziców wskazało na problemy z komunikowaniem się ich dzieci z nauczycielem/nauczycielami. Dotyczy to szczególnie tych rodziców, których dzieci nie uczestniczyły w zajęciach prowadzonych na platformie edukacyjnej. Jest to na tyle niepokojący fakt, że

The results have shown that 10% of studied parents indicated problems with communication their children experienced with a teacher/teachers. It especially concerns parents whose children did not participate in classes conducted on an educational platform. It is very worrying, since in the case

w przypadku nie podjęcia działań interwencyjnych może dojść do wykluczenia cyfrowego niektórych uczniów i w dalszej perspektywie pogłębienia problemów w nauce. W tym miejscu rodzi się pytanie: jak postąpili nauczyciele wobec tej grupy uczniów przy klasyfikacji końcoworocznej. Zjawisko „zniknięcia” sporej grupy uczniów w czasie zdalnego nauczania okazało się istotnym problemem ogólnopolskim. Niestety ze szkół w Polsce płynęły także niepokojące informacje o braku kontaktu nie tylko z uczniami, ale także z ich rodzicami. Jednak z przeprowadzonych badań wynika, że nie wszyscy uczniowie uczestniczyli w zdalnym nauczaniu, ale nauczyciele mieli kontakt z tymi uczniami. Można przypuszczać, że przyczyna braku uczestnictwa w zdalnym nauczaniu tych uczniów być może wynikała z braku dostępu do infrastruktury informatycznej.

W związku z realizacją zdalnego nauczania wyjątkowo ważne było, aby komunikacja między rodziną i szkołą przebiegała sprawnie, bez zakłóceń i nieporozumień. Uwzględniając ten aspekt relacji zadano rodzicom kolejne pytanie: czy rodzice zgłaszali szkole (dyrekcji, nauczycielom) problemy z dostępem do sprzętu komputerowego i jego użytkowaniem oraz Internetu niezbędnego do realizacji nauki i jak często. Odpowiedzi na to pytanie zestawiono w tabeli 5.

of not undertaking preventative measures, some pupils may be digitally excluded and, in the long-term, experience growing problems with learning. Here, a question arises: how did teachers behave towards this group of pupils in the end-of-the-year classification? The phenomenon of “closing” quite a numerous group of pupils during remote teaching turned out to be a significant all-Poland problem. Unfortunately, schools in Poland also reported worrying information on the lack of contact not only with pupils, but also their parents. However, the conducted research implies that although not all pupils participated in remote teaching, teachers had contact with those pupils. It may be suspected that the reason for the lack of participation in remote teaching of those pupils might have resulted from the lack of access to the IT infrastructure.

With regard to the implementation of remote teaching it was especially important that the communication between family and school proceeded effectively, without disturbances and misunderstandings. While considering this aspect of relations, parents were asked another question: did parents report to the school (headmaster, teachers) problems with access to IT equipment and use thereof, as well as the Internet necessary to learning, and how often? Answers to this question have been compiled in table 5.

Tabela 5. Zgłaszane szkole przez rodziców problemy w czasie zdalnej edukacji

Table 5. Problems during remote education reported to the school by parents

Lp. / No.	Zgłaszane problemy / Reported problems	Odpowiedzi rodziców / Parents' answers	
		N	%
1.	Bardzo często / Very often	21	20,0
2.	Często / Often	31	30,0
3.	Sporadycznie / Sporadically	11	10,0
	Brak zgłoszeń / No reports	42	40,0
Ogółem / In total		105	100,0

Źródło: badania własne.

Source: own research.

Okazuje się, że rodzice zgłaszali nauczycielom problemy z komputerem i dostępem do Internetu oraz z użytkowaniem sprzętu komputerowego. Ten fakt wydaje się potwierdzać dość powszechną opinię, że infrastruktura informatyczna na terenach wiejskich jest jeszcze ciągle daleka od stanu zadawalającego.

Kolejne pytanie jakie zadano rodzicom miało na celu pozyskanie informacji, na czyje wsparcie mogli liczyć rodzice w czasie zdalnego nauczania. Odpowiedzi na to pytanie przedstawiono w tabeli 6.

It turns out that parents reported problems with a computer and access to the Internet, as well as using IT equipment to teachers. This fact seems to confirm the quite common opinion that the IT infrastructure in rural areas still remains far from satisfactory.

Another question, which parents were asked, was aimed at collecting the information about whose support could parents count on during remote teaching. Answers to this question have been presented in table 6.

Tabela 6. Pomoc rodzicom w czasie zdalnej edukacji**Table 6.** Helping parents during remote education

Lp. / No.	Pomoc rodzicom / Help provided to parents	Odpowiedzi rodziców / Parents' answers	
		N	%
1.	Władze samorządowe / Government authorities	-	-
2.	Dyrekcja szkoły / Headmaster	5	5,0
3.	Rodzina / Family	37	35,0
4.	Znajomi / Friends	21	20,0
5.	Nikt nie pomógł / No one helped	42	40,0
Ogółem / In total		105	100,0

Źródło: badania własne.

Source: own research.

Z przedstawionych danych wynika, że rodzice w czasie trwania zdalnej edukacji zdani byli głównie na własne umiejętności i zdolności organizacyjne. Ludowa mądrość *Jak umiesz liczyć – licz na siebie*, sprawdziła się i w tej sytuacji. Rodziców wspierali członkowie rodziny i znajomi. W minimalnym wymiarze mogli liczyć na pomoc ze strony dyrekcji szkół. W opinii rodziców nie uzyskali oni żadnego wsparcia ze strony organów prowadzących szkoły.

Kolejnym zamierzeniem badawczym oprócz poznania wskazanych przez rodziców trudności w edukacji zdalnej w czasie pandemii było także określenie pozytywnych stron tej formy edukacji. Odpowiedzi rodziców określające efekty pozytywne, czyli mocne strony nauczania w formie zdalnej przedstawiono w kolejnej tabeli 7.

The presented data implies that during remote education parents were mainly left alone and depended on their own skills and organisational abilities. The folk wisdom *If you can count – count on yourself*, proved true also in this situation. Parents were supported by family members and friends. To a minimal extent they could have counted on help provided by headmasters. In parents' opinion, they did not receive any support from authorities managing schools.

Another research assumption apart from learning about difficulties in remote education during the pandemic indicated by parents, was also specifying positive aspects of this form of education. Parents' answers specifying positive effects, that is, advantages of teaching remotely have been presented in table 7.

Tabela 7. Pozytywne strony zdalnego nauczania w opinii rodziców**Table 7.** Advantages of remote teaching in parents' opinions

Lp. / No.	Pozytywne strony nauczania w formie zdalnej / Advantages of remote teaching	Odpowiedzi rodziców / Parents' answers	
		N	%
1.	Rozwijanie umiejętności dziecka korzystania z narzędzi informatycznych / Developing the child's skills of using IT tools	89	85,0
2.	Poszukiwanie różnych kanałów komunikacji, np.: rozmowy na czacie, rozmowy z wykorzystaniem mikrofonu i kamery / Searching for various communication channels, e.g. chat, conversations with the use of a microphone and a camera	57	55,0
3.	Poszukiwanie materiałów do nauki / Searching for learning materials	36	35,0
4.	Uczenie się samodzielności / Learning independence	26	25,0
5.	Uczenie się systematyczności / Learning orderliness	29	28,0
6.	Uczenie się odpowiedzialności / Learning responsibility	27	26,0

Źródło: badania własne, N-liczba odpowiedzi. Procenty nie sumują się, do 100, ponieważ respondenci wskazywali na więcej niż 1 odpowiedź.

Source: own research, N-number of answers. Percentages do not add up to 100, since respondents indicated more than 1 answer.

Z przedstawionych danych w powyższej tabeli wynika, że kształcenie w formie zdalnej rozwija umiejętności informatyczne dzieci, skłania do poszukiwań nowych kanałów komunikacji, które do tej pory nie były wykorzystywane, albo były wykorzystywane częściowo. Oprócz aspektów informatycznych rodzice zwrócili uwagę na rozwijanie umiejętności osobowych dziecka, takich jak: samodzielność, systematyczność i odpowiedzialność, które mają znaczenie nie tylko w okresie dzieciństwa, ale na kolejnych etapach życia.

Dyskusja

Przeprowadzone częściowe badania, pozwoliły dostrzec od strony rodziców wagę przedstawionego problemu badawczego w aspekcie zdalnego kształcenia. Dostarczyły wielu cennych sugestii na przyszłość. Analiza uzyskanych wyników badań w pewnych zagadnieniach wpisuje się w wyniki badań opracowanych przez zespół autorów Wspólnego Centrum Badawczego (JRC), serwisu naukowego i wiedzy Komisji Europejskiej przedstawione w Technical Report „The likely impact of COVID-19 on education: Reflections based on the existing literature and recent international datasets” (Di Pietro, i in., 2020). W prezentowanym Raporcie wskazano, że w związku z wybuchem pandemii COVID-19 większość instytucji edukacyjnych na całym świecie zrezygnowała z nauczania w formie tradycyjnej i przeszła na kształcenie zdalne, po to, aby powstrzymać rozprzestrzenianie się groźnego wirusa i zapewnić ciągłość uczenia się. W Polsce decyzją rządu wszystkie szkoły przeszły na formę kształcenia zdalnego. W czasie pandemii i związanych z tym wprowadzonych ograniczeń uczniowie byli narażeni na częściową utratę efektywności uczenia się. To obniżenie efektywności w uczeniu się dostrzegli również badani rodzice z powiatu białskiego. We wskazanym Raporcie opisano, że uczniowie mniej czasu poświęcali na naukę w formie zdalnej w czasie pandemii w porównaniu z nauczaniem tradycyjnym w szkole. Po drugie, wielu uczniów zamkniętych w domu z powodu COVID-19 mogło odczuwać stres i niepokój, co wpłynęło negatywnie na ich zdolność koncentracji uwagi w czasie uczenia się. Na symptomy niepokoju, obniżenia motywacji i koncentracji uwagi u swoich dzieci zwrócili uwagę uczestniczący w badaniu rodzice. Zamknięcie szkoły i brak osobistej komunikacji z rówieśnikami i nauczycielem mogło sprawić, że uczniowie byli mniej zmotywowani zewnętrznie do angażowania się w działania edukacyjne. Przytoczone dane z Technical Raportu są zbliżone z badaniami przeprowadzonymi wśród polskich rodziców z terenu powiatu białskiego, którzy wskazali na występowanie podobnych problemów u swoich dzieci będących uczniami klas I-III szkoły podstawowej. W czasie pandemii nauczyciele nie mogli przyjechać

The data presented in the table above implies that remote education develops children’s IT skills, encourages them to search for new communication channels, which have not yet been used or have been used partially. Apart from IT aspects, parents paid attention to developing the child’s personal abilities such as: independence, orderliness and responsibility, which are of importance not only in childhood, but also at later stages of life.

Discussion

The conducted partial research allowed noticing the importance of the presented research problem in the aspect of remote teaching from the parents’ point of view. They provided many valuable suggestions for the future. The analysis of the obtained research results in certain areas matches the results of research conducted by a team of authors of the Joint Research Centre (JRC), the science and knowledge service of the European Commission presented in the Technical Report “The likely impact of COVID-19 on education: Reflections based on the existing literature and recent international datasets” (Di Pietro, et al., 2020). In the presented Report it was indicated that due to the outbreak of the COVID-19 pandemic, the majority of educational institutions in the world resigned from traditional teaching and transferred to remote teaching in order to prevent the dangerous virus from spreading and ensure the continuity of learning. In Poland, by the decision of the government all schools transferred to remote education. During the pandemic and related, introduced restrictions, students were exposed to the risk of partial loss of learning effectiveness. This decrease in learning effectiveness has also been noticed by studied parents from Biała Poviát. In the aforementioned Report, it was stated that students devoted less time to learning in the remote form during the pandemic in comparison to the traditional teaching in a school. Secondly, many pupils closed at homes due to COVID-19 could have felt stressed and anxious, which had a negative impact on their ability to focus while learning. Symptoms of their children’s anxiety, a decrease in motivation and concentration were noticed by the respondents. Closing schools and a lack of personal communication with peers and a teacher could cause lower external motivation of students to engage in educational activities. The quoted data from the Technical Report is similar to the research conducted among Polish parents from the area of Biała Poviát, who indicated the occurrence of similar problems in their children being pupils of 1-3 grades of a primary school. During the pandemic teachers could come to the child’s/pupil’s home to support children that

do domu dziecka/ucznia po to, aby wspierać dzieci, które potrzebowały natychmiastowej pomocy, pracować z nimi indywidualnie i zmniejszyć zaobserwowane trudności szkolne i adaptacyjne, a nawet opiekuńcze.

Wiele krajów i organizacji międzynarodowych podejmuje kroki w celu ochrony dobrostanu psychicznego dzieci i młodzieży podczas wybuchu pandemii choroby COVID-19 np. poprzez wydanie podstawowych wskazówek skierowanych do rodziców dotyczących tematu, jak należy rozmawiać o wybuchu epidemii ze swoimi dziećmi w sposób odpowiedni do ich wieku i obniżać ich niepokój (Liu i.in., 2020). Jednak w tych wskazówkach zwraca się uwagę na podtrzymywanie kontaktów społecznych wśród dzieci, które jednak w warunkach izolacji są trudne do zrealizowania (Nadeak, 2020; Ana i.in., 2020). Brak bezpośredniego kontaktu dziecka z rówieśnikami dla 46% badanych rodziców stanowi istotny problem kształtowaniu umiejętności społecznego funkcjonowania dziecka.

Badania przeprowadzone wśród rodziców pokazały, że część uczniów nie miała komputerów i dostępu do Internetu, co może skutkować wykluczeniem cyfrowym i trudnościami w uczeniu się. Dlatego w przedstawionych sugestiach będzie postulowana pomoc rodzicom w zakupie sprzętu komputerowego i oprogramowania. Jednak należy dodać, że samo zakupienie sprzętu informatycznego nie rozwiąże problemów edukacyjnych. Konieczne jest przygotowanie uczniów do kształcenia zdalnego, jak i ich rodziców tylko od innej strony.

Na podobną kwestię, wystąpienia ryzyka wykluczenia edukacyjnego w czasie pandemii z powodu braku umiejętności informatycznych i komputerów wśród młodych ludzi, którzy nazywani są „cyfrowymi tubylcami” w swoich badaniach zwrócili uwagę specjaliści z angielskich uniwersytetów (Williamson, Eynon, Potter, 2020).

Przeprowadzone badania w innych krajach, jeszcze przed wybuchem pandemii pokazały, że umiarkowane wykorzystanie technologii cyfrowej nie jest samoistnie szkodliwe i może być korzystne w połączonym świecie, ale jej częste używanie w okresie dzieciństwa może mieć negatywny wpływ na samopoczucie psychiczne i społeczne dziecka (Przybylski, Weinstein, 2017).

W wymienionym Technical Report opisano, że część uczniów mogło nie otrzymywać od swoich rodziców bezpośredniego lub pośredniego wsparcia w czasie pandemii. Brak bezpośredniego kontaktu rodziców z nauczycielami i uczniów z nauczycielami ograniczył doprecyzowanie ilości uczniów potrzebujących pomocy. Dlatego wymieniony problem będzie wymagał podjęcia dalszych szczegółowych badań i analiz, ponieważ w efektywnej edukacji w okresie dzieciństwa pomoc dziecku ze strony rodziców i nauczycieli jest nieodzowna, ważne jest jego samopoczucie, motywacja i dobrostan.

needed immediate help, work with them individually and decrease observed school, adaptation, and even care difficulties.

Many countries and international organisations take steps in order to protect the mental well-being of children and adolescents during outbreak of the COVID-19 pandemic e.g. by issuing basic guidelines addressed at parents and concerning how the outbreak of the pandemic should be discussed with children in a manner appropriate for their age, and how to decrease their anxiety (Liu et. al., 2020). Nevertheless, in these guidelines it is emphasized to maintain social contacts among children, which are, however, difficult to execute in the situation of isolation (Nadeak, 2020; Ana et. al., 2020). For 46% of respondents a lack of the child's direct contact with peers constitutes a crucial problem in shaping social skills of a child.

Research conducted among parents has shown that some pupils did not have computers and access to the Internet, which may cause digital exclusion and difficulties in learning. Therefore, support for parents in purchasing hardware and software will be postulated in the presented suggestions. Nonetheless, it should be added that solely purchasing the IT equipment will not solve educational problems. It is necessary to prepare pupils as well as parents for remote education, only from a different perspective. Similar issue of a risk of educational exclusion during the pandemic due to the lack of IT skills and computers among young people who are called “digital natives” was emphasised in research conducted by specialists from English universities (Williamson, Eynon, Potter, 2020).

The research conducted in other countries before the outbreak of the pandemic showed that a moderate use of digital technology is not in itself detrimental and may be beneficial in the combined world, but its frequent use in childhood may have a negative impact on mental and social wellbeing of a child (Przybylski, Weinstein, 2017).

In the aforementioned Technical Report it was stated that some pupils may not have received from their parents direct or indirect support during the pandemic. A lack of a direct contact of parents and teachers, and pupils and teachers limited specifying the number of pupils in need of help. Thus, the aforementioned problem will require conducting further specific research and analyses, since parents' and teachers' help in effective education in childhood is indispensable, the child's mood, motivation and wellbeing are important.

Wnioski

Wnioski płynące z przeprowadzonych badań wśród rodziców z powiatu białskiego potwierdzają, że niestety istnieją luki i niedociągnięcia w edukacji zdalnej. Rodzice nie byli przygotowani od strony organizacyjnej, a dzieci od merytorycznej, emocjonalnej do pracy na platformie edukacyjnej, co potwierdzają wyniki badań i zgłoszone przez rodziców problemy w tym zakresie.

Rodzice byli zdani sami na siebie w przygotowaniu dzieciom warunków do edukacji zdalnej, szczególnie w pozyskaniu komputera, oprogramowania, dostępu do Internetu. Stwierdzono również wystąpienie dolegliwości zdrowotnych u dzieci. Jak pokazały wyniki badań kluczowym zagadnieniem w kształceniu zdalnym jest ukierunkowanie uwagi rodziców na zaspokojenie potrzeb dziecka jako ucznia. Co prawda dane pokazały, że „wypadnięcie” uczniów z systemu kształcenia zdalnego było nieznaczne, jednak jakiś odsetek uczniów z różnych przyczyn nie został objęty tą formą nauczania, a nauczyciele nie mogli z tymi uczniami indywidualnie pracować, ani skonsultować się z ich rodzicami. Dlatego warto zarekomendować szkołom nie tylko w powiecie białskim potrzebę zakupu uczniom tabletów/komputerów przez szkołę, co z pewnością zmniejszy wykluczenie cyfrowe.

Problem zdalnego kształcenia jest ciągle aktualnym wyzwaniem ze względu na obecną sytuację epidemiczną w Polsce i na świecie, która prognozuje występowanie koronawirusa o różnym poziomie nasilenia i należy przypuszczać, że szkoły będą prowadzić kształcenie zdalne.

Badania pokazały także, aby zdalne nauczanie mogło spełniać swoje funkcje i przynosić satysfakcję uczniom, potrzebne jest współdziałanie kilku istotnych podmiotów, zarówno rodziców, nauczycieli, dyrekcji szkoły i organu prowadzącego. Niestety analiza uzyskanych badań, co prawda częściowych pozwoliła dostrzec pewne niedociągnięcia w wymienionym współdziałaniu.

Bibliografia / References

1. Ana, A., Minghat, D.,A., Purnawarman,P., S. Saripudins,S., Muktiarni, M., Dwiyantri,V., Mustakim, S., S. (2020). Students' Perceptions of the Twists and Turns of E-learning in the Midst of the Covid 19 Outbreak. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, Vol.12(1), 15-26. <https://doi.org/10.18662/rrem/12.1sup2/242>
2. Dhawan, S. (2020). Online Learning: A Panacea in the Time of COVID-19. *Crisis. Journal of Educational Technology Systems*, Vol. 49(1), 5–22. DOI: 10.1177/0047239520934018
3. Di Pietro, G., Biagi, F., Costa P., Karpiński Z., Mazza, J. (2020). JRC Technical Report The likely impact of COVID-19 on education: Reflections based on the existing literature and recent international datasets. *Joint Research Center*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. DOI: 10.2760/126686.
4. Karbowniczek J. (2006). Twórcza aktywność dziecka a metody aktywizujące w nauczaniu zintegrowanym, *Edukacja elementarna w teorii i praktyce*, (nr 1), 5-9.

Conclusions

Conclusions drawn from the research conducted among parents from Biała Poviát confirm that there are unfortunately loopholes and shortcomings in remote education. Parents had not been prepared in terms of organisation, and children in terms of the subject matter and emotionalism to work on an educational platform, which has been confirmed by research results and problems reported in this scope by parents.

Parents were left alone in preparing conditions for children's remote education, especially in obtaining a computer, software and access to the Internet. Furthermore, children's health issues have been stated. As shown by the research results, the subject matter crucial in remote education consists in directing parents' attention to satisfying a child's needs as a pupil. Although data showed that children's "falling" out of remote education system was insignificant, a percentage of pupils for various reasons have not been covered with this form of teaching and teachers could not work with such pupils individually or consult their parents. Therefore, it is worth recommending to schools not only in Biała Poviát the need of purchasing tablets/computers for students by the school, which will certainly decrease the digital exclusion.

The issue of remote education remains an ongoing challenge due to the present epidemiological situation in Poland and in the world, which forecasts the occurrence of coronavirus of various levels of intensity and it should be assumed that schools will provide remote education.

Moreover, the research has shown that remote teaching could fulfil its functions and bring satisfaction to pupils on the condition of collaboration of several important entities, both parents, teachers, headmasters and the responsible authority. Unfortunately, the analysis of the conducted research, although partial, allowed noticing certain shortcomings in the aforementioned collaboration.

5. Koper I., Kierzkowska-Żuk, I. (2016). Udział rodziców w życiu szkoły. *Studia i Prace Pedagogiczne*, (nr 3), 107-122.
6. Kujawiński, J. (2010). *Ewolucja szkoły i jej współczesna wizja*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
7. Liu, J., Bao, Y., Huang, X., Shi, J., Lu, L. (2020). Mental health considerations for children quarantined because of COVID-19. *The Lancet Child & Adolescent Health*, May; 4(5):347-349, doi:10.1016/S2352-4642(20)30096-1, [http://dx.doi.org/10.1016/s2352-4642\(20\)30096-1](http://dx.doi.org/10.1016/s2352-4642(20)30096-1).
8. Łobocki, M. (2000). *Metody i techniki badań pedagogicznych*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
9. Mendel, M. (2017). *Pedagogika miejsca wspólnego. Miasto i szkoła*. Gdańsk: Wydawnictwo Naukowe Katedra.
10. Nadeak, B. (2020). The Effectiveness of Distance Learning Using Social Media during the Pandemic Period of COVID-19: A Case in Universitas Kristen Indonesia. *International Journal of Advanced Science and Technology*, Vol. 29, (No 7), 1764-1772.
11. Przybylski, A., Weinstein, N. (2017). A Large-Scale Test of the Goldilocks Hypothesis: Quantifying the Relations Between Digital-Screen Use and the Mental Well-Being of Adolescents, <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0956797616678438>
12. Williamson, B., Eynon, R., Potter, J. (2020). Pandemic politics, pedagogies and practices: digital technologies and distance education during the coronavirus emergency. *Learning, Media and Technology*, 45:2, 107-114. DOI:10.1080/17439884.2020.161641
13. Zhang, L., Liu, Y. 2020. Potential interventions for novel coronavirus in China: A systematic review. *Journal of Medical Virology*, <https://doi.org/10.1002/jmv.25707>
14. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej, z dnia 20 marca 2020, w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz.U. 2020, poz. 493).
15. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2021 r., poz. 1082 ze zm.).